

ČESKÉ SVĚPOMOCNÉ ŽIVNOSTENSKÉ DRUŽSTEV- NICTVÍ V ZEMI MORAVSKOSLEZSKÉ.

Ústředím českého svěpomocného živnostenského družstevnictví v zemi Moravskoslezské jest Ústřední svaz družstev živnostenských pro Moravu a Slezsko, zapsané společenstvo s omezeným ručením v Brně.

Zřízen byl 20. června 1903 živnostenskými pracovníky sdruženými v Zemské jednotě živnostenských společenstev na Moravě a to v prvé řadě proto, aby zřizováním úvěrních družstev živnostenských při společenstvech podle živn. řádu bylo prakticky překročeno k řešení otázky živnostenského úvěru. O zřizování zvláštních provozovacích družstev živnostenských tehdy nešlo.

Úkolem úvěrních družstev živnostenských mělo býti poskytování krátkodobého osobního úvěru, záloh na účetní pohledávky, vymáhání postoupených účetních pohledávek, obstarávání společného nákupu živnostenských potřeb, zřizování společných dílen strojově vybavených, zprostředkování prodeje výrobků členů a obstarávání dodávek a prací členům. Zakladatelům svazu jednalo se o to, vytvořiti z úvěrních družstev živnostenských živnostnictvu to, co měli zemědělci ve svých raiffeisenkách.

Svaz sám — tak, jako i nyní — kromě činnosti zakladatelské měl za účel činnost vychovávací, poradní, revisní i finanční.

Řádnému rozvinutí činnosti svazu i úvěrních družstev bylo překážkou: nepochopení idee svěpomoci mezi živnostnictvem, nedostatek zkušených funkcionářů a nedostatek provozovacího kapitálu. To vše překonávala jen obětavost nevelké řady funkcionářů.

V roce 1906 změněna z důvodů národnostních zásada zřizovati úvěrní družstva živnostenská jen při společenstvech podle živn. řádu, protože jí bylo znemožňováno zřizovati tato družstva v městech, v nichž české živnostnictvo bylo menšinou. A zároveň byla čím dále tím více pocítována nutnost specialisovati dosavadní úvěrní družstva živnostenská na peněžní (úvěrová) družstva a družstva provozovací. Tato nutnost byla náležitě uplatněna již ve vzorných stanovách vydaných pro živnostenská úvěrní družstva úřadem pro živnostenské úvěrnictví zřízeným při ministerstvu veřejných prací ve Vídni, který v roce 1910 plánovitě ve prospěch živnostenského úvěrnictví počal pracovati. Do té doby existující úvěrní družstva živnostenská se pak většinou změnila na speciální živnostenská úvěrní družstva s podíly po 100 K a nová družstva zřizovala se pak již buďto jako záložny anebo družstva provozovací.

Také svaz v roce 1913 zvýšil své závodní jmění tím, že podíl byl ustanoven penězem 100 K. A činnost svou rozšířil také na Slezsko.

Normální vývoj živnostenských záložen, družstev provozovacích i svazu byl zabrzděn a změněn světovou válkou. Ta byla pro činnost a odolnost svazu i družstev v něm sdružených přísnou zkouškou, v níž se osvědčila tato sdružení nejen co podniky zdravé, ale i pro stav živnostenský hospodářský blahodárně působící. Přejímáním záruk a poskytování úvěrů na státní dodávky umožnil svaz i jeho záložny a družstva moravskoslezskému živnostnictvu účast na těchto dodávkách.

Vzpruhou k nové intenzivní práci na poli živnostenského úvěrnictví a družstevnictví bylo zřízení samostatného státu československého. Čilý ruch vyvolal svolání prvního sjezdu živnostenských družstev země moravskoslezské na 30. červen 1919 do Brna, jehož účastnilo se na 250 delegátů živnostenských záložen a družstev. V tomtéž roce rozšířil svaz svou činnost na zprostředkování nákupu surovin a potřeb obuvnickým družstvům. Do konce roku 1926, kdy bylo nutno podle zákona čis. 239/1924 tuto činnost opět zrušiti, činila tržba nákupního oddělení svazu Kč 30,168.323·60.

Jakou práci svaz za 26 let své činnosti pro hospodářské posílení stavu živnostenského vykonal, o tom svědčí čísllice účetních závěrek jeho a členských záložen a družstev.

Podle statistického zjištění k 31. prosinci 1927 vykazuje 55 živnostenských záložen moravskoslezských ve svazu sdružených 10.776 členů, kteří splatili na závodních podílech Kč 2,768.072·94.

Záložny tyto vykazují za rok 1927 poklad. obrat Kč 753,520.061·60, bilanční sumu Kč 75,566.455·81, jejich rezervní fondy činí Kč 1,552.494·82, spravují Kč 70,093.147·— cizích prostředků, z čehož Kč 63,904.111·— jsou vklady všeho druhu, poskytly 7.786 členům úhrnem Kč 66,843.922·— zápůjček a vykazují za rok 1927 zisk Kč 492·893·—.

O činnosti členských provozovacích družstev informuje tento statistický přehled podle stavu k 31. prosinci 1927.

Statistický přehled provozovacích družstev sdružených v Ústředním svazu družstev živn. pro Moravu a Slezsko v Brně k 31. prosinci 1927.

Provozovacích družstev	celkem	z nichž			Družstva, od nichž došla data, měla				
		bez činnosti	nezaslalo dat	data došla od	členů	podílů	na podíly splaceno	rezervní fondy	tržbu
Holičů	1	—	—	1	17	57	5.600	400	27.900
Hostinských	5	—	—	5	948	5.321	1,110.100	183.700	9,998.800
Kameníků	1	—	—	1	9	9	13.500	3.000	194.100
Klempířů	1	—	—	1	119	194	28.100	1.300	293.800
Košíkářů	1	—	—	1	67	157	68.600	64.800	1,401.300
Kovářů a podkovářů	1	—	—	1	237	297	29.600	6.600	151.100
Obchodníků kožemi	1	—	—	1	80	1.144	90.500	26.900	2,504.300
Kožišníků	1	—	—	1	18	41	20.300	6.400	108.400
Krejčí	48	6	4	38	1.678	3.163	685.200	437.100	6,546.800
Kupců	6	3	—	3	118	768	193.500	11.300	9,783.000
Nakladatelských	5	—	—	5	619	3.694	482.000	29.600	1,771.400
Obuvníků	23	4	—	19	248	2.739	370.200	54.500	7,067.800
Pekařů	1	—	—	1	615	1.352	312.200	71.700	3,314.900
Povozníků	2	—	1	1	11	44	4.500	300	377.700
Řemenářů, sedlářů a brašnářů	1	—	—	1	4	20	2.000	—	34.500
Řezníků a uzenářů	8	1	—	7	2.823	9.596	1,739.700	1,195.200	75,155.100
Soustružníků perleti	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Stavebních živností	8	—	1	7	640	1.063	426.600	357.800	7,245.700
Družstevk nákupstrojů	5	—	—	5	1.645	4.645	183.300	230.600	1,627.700
Truhlářů	7	1	1	5	459	1.228	636.000	828.700	6,988.500
Obchodníků uhlím a dřívím	1	—	—	1	8	57	11.400	18.500	468.600
Zahradníků	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Zámečníků	1	—	—	1	12	95	19.000	3.700	—
Různých živností	14	4	2	8	233	950	291.700	87.800	2,987.300
Celkem	144	20	10	114	10.608	36.634	6,723.600	3,619.900	138,048.700

Číselný vývoj svazu od zřízení v 10letých intervalech až do konce roku 1928 podle bilancí jest zřejmý z těchto údajů:

Přehled vývoje Ústředního svazu družstev živnostenských pro Moravu a Slezsko podle bilancí za léta 1903—1928.

Správní rok 1903—4: Počet členských družstev 7, stav závodních podílů Kč 300, rezervní fond všeobecný Kč 60, zápůjčky v běž. účtě s družstvy Kč 1.244, bilanční suma Kč 9.886·28, obrat pokladniční Kč 51.489·88.

Správní rok 1913: Počet členských družstev 60, stav závodních podílů Kč 30.500, rezervní fond všeobecný Kč 35.206·56, eskontov. směnky Kč 134.229·76, zápůjčky v běž. účtě s družstvy Kč 19.782·49, vklady úsporné Kč 94.290·36, vklady v běž. účtě s družstvy Kč 856·78, reeskont a výpůjčky Kč 8.000, deposita Kč 4.100, bilanční suma Kč 201.687·84, obrat pokladniční Kč 5.277.517·93.

Správní rok 1923: Počet členských družstev 220, stav závodních podílů Kč 489.900, rezervní fond všeobecný Kč 94.958·43, ostatní rezervy Kč 506.776·81, eskontov. směnky Kč 496.210, zápůjčky v běž. účtě s družstvy Kč 7.705.603·80, vklady úsporné Kč 3.695.467·30, vklady v běž. účtě s družstvy Kč 2.636.182·19, reeskont a výpůjčky Kč 849.224·—, deposita Kč 22.822.181·50, bilanční suma Kč 32.198.197·65, obrat pokladniční Kč 99.302.748·65.

Správní rok 1928: Počet členských družstev 301, stav závodních podílů Kč 773.000, rezervní fond všeobecný Kč 130.680, ostatní rezervy Kč 1.182.192·60, eskontov. směnky Kč 4.400.227·75, zápůjčky v běž. účtě s družstvy Kč 7.396.779·35, vklady úsporné Kč 5.921.886·30, vklady v běž. účtě s družstvy Kč 3.267.942·45, reeskont a výpůjčky Kč 3.320.653, deposita Kč 1.821.415·50, bilanční suma Kč 16.642.812·50, obrat pokladniční 180.162.801·12.

DR. V. ŠKVOR,

ředitel Centrokooperativu:

VÝVOJ ZEMĚDĚLSKÉHO DRUŽSTEVNICTVÍ V PRVNÍM DESETILETÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ.

Počet zemědělských družstev překročil v desátém roce trvání republiky Československé číslici 10.000. Již tato skutečnost sama o sobě vyjadřuje veliký význam družstevní myšlenky v zemědělském podnikání a stále intenzivnější ovlivňování a pronikání zemědělského družstevnictví do hospodářských, kulturních i sociálních úkolů našeho národního života.

Ze všech oborů našeho hospodářského života uplatnilo se nejintenzivněji družstevnictví v podnikání zemědělském. Z celkového počtu družstev ca 16.000 pracuje ve službách zemědělské produkce 10.029 družstevních podniků, tedy téměř plně dvě třetiny.

Organisace zemědělského družstevnictví v RČS provedena jest tím způsobem, že jednotlivá družstva přiřčena jsou dvanácti zemským svazovým organisacím, které působí pro svoje členská družstva jako ústředí revisní a současně jako ústředí peněžní. Při budování těchto organisací svazových působila vedle zřetelů na zemskou autonomii i hlediska národnostní a politická. Těchto dvanáct zemských družstevních svazů zemědělských vybuodovalo si pak v roce 1921 společnou zájmovou, zastupitelskou a revisní organisaci pode jménem Centrokooperativ, svaz jednot hospodářských družstev republiky Československé, zapsané společenstvo s omezeným ručením v Praze.

V Centrokooperativu sloučeny jsou tyto zemské organisace svazové:

1. Ústřední jednota hospodářských družstev v Praze s 3.273 členskými družstvy
2. Svaz hospodářských družstev československých v Praze s 424 " "
3. Central-Verband der deutschen landw. Genossenschaften
Böhmens, Praha s 1.118 " "